

بیست و دومین کنگره گیاهپزشکی ایران

۶ تا ۹ شهریور ۱۳۹۵ - پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج

مجموعه مقالات کنگره

تدوین: رضا طلایی حسنلویی

استاد دانشگاه تهران

مطالعه کفشدوزک‌های شکارگر شته‌های *Cinara* روی درختان کاج در فضای سبز شهرستان مشهد به همراه معرفی گونه غالب

مینو حیدری لیبیاری^۱، غلامحسین مروج^۱، حسین صادقی نامقی^۱ و کلین فاوورت^۲

۱- گروه گیاهپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد

۲- دانشگاه مونترال کانادا

Minoohidari1@gmail.com

استفاده روز افزون از انواع آفت‌کش‌ها و سم‌ها و زیان‌های غیر قابل جبران آن، سبب پررنگ‌تر شدن اهمیت استفاده از کنترل بیولوژیک برای از بین بردن آفات گیاهی گردیده‌است. کنترل بیولوژیک یا مهار زیستی، به بکارگیری عوامل زنده مفید علیه موجود زنده زیان‌آور یا همان آفات گفته می‌شود. با اعمال این روش کنترل، موجود زنده زیان‌آور به صورت موضعی حذف می‌شود و یا اینکه جمعیت آن به اندازه ای کاهش می‌یابد که خسارت تغذیه ای آن اقتصادی نبوده و دیگر آفت محسوب نمی‌شود. موجودات زنده حشره‌خوار، شکارگرها، پارازیتوئیدها و عوامل بیماری‌زا مهمترین عامل کنترل کننده آفات می‌باشند کفشدوزک‌ها از دشمنان طبیعی آفات هستند که نقش اساسی در کنترل شته‌ها دارند. گونه‌هایی از کفشدوزک‌ها مانند کفشدوزک هفت نقطه‌ای، هم در مرحله لاروی و هم در مرحله حشره کامل از شته‌ها تغذیه می‌کنند. طی بررسی تنوع گونه‌ای کفشدوزک‌های شکارگر شته‌های درخت کاج *Pinus mugo* که از چهار ایستگاه در فضای سبز شهرستان مشهد طی ۴ فصل متوالی صورت گرفت، بیست سانتی‌متر انتهایی سر شاخه‌های آلوده به شته‌ها و کفشدوزک‌های شکارگر و لاروهای آن‌ها بریده و توسط کیسه‌های پلاستیکی جداگانه به آزمایشگاه منتقل شد، سپس شته‌ها و کفشدوزک‌های مرتبط با آن‌ها توسط قلم موئین به شیشه‌های محتوی الکل ۷۰٪ منتقل و لاروهای آن‌ها نیز تا ظهور حشره کامل در قفس‌های مخصوص در ژرمیناتور پرورش داده شد. پس از تهیه اسلایدهای میکروسکوپی از کل بدن شته‌ها و از قسمت‌های مختلف بدن کفشدوزک‌ها، از جمله ژنتیالیا، نمونه‌ها به وسیله کلیدهای معتبر شناسایی شدند. شته‌های *Cinara pinihabitans* (Mordvilko 1894) و *Cinara pini* (Linnaeus, 1758) و *palaestinensis* (Hille Ris Lambers, 1948) و هشت گونه کفشدوزک از شاخه‌های آلوده به شته‌ها جمع‌آوری شدند. نمونه‌های شته و کفشدوزک برای تایید به ترتیب به دکتر Colin Favret از دانشگاه مونترال در کشور کانادا و دکتر Guy Hanley از دانشگاه مینوت استیت در کشور آمریکا فرستاده شد. گونه‌های کفشدوزک‌های *Coccinella septumpunctata* و *Oenopia conglobata* به ترتیب با فراوانی نسبی ۴۳٪ و ۳۱٪ درصد و با در نظر گرفتن شاخص سیمپسون به عنوان گونه‌های غالب شناخته شدند. گونه‌های کفشدوزک شناسایی شده به شرح زیر است:

Coccinella septumpunctata (Linnaeus, 1758), *Hippodamia variegata* (Goeze, 1777), *Oenopia conglobata* (Linnaeus 1758), *Coccinella undecimpunctata* (Linnaeus, 1758), *Exochomus nigromaculatus* (Goeze, 1777), *Nephus bipunctatus* (Kugelann, 1794), *Chilocorus bipustulatus* (Linnaeus 1758).

از بین کفشدوزک‌های شناسایی شده، گونه‌ی *Nephus bipunctatus* برای اولین بار از استان خراسان رضوی گزارش می‌شوند. تمامی نمونه‌ها به همراه اسلایدهای میکروسکوپی آن‌ها در کلکسیون حشرات دانشگاه فردوسی مشهد نگهداری می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: کفشدوزک، مشهد، فضای سبز، آفات.